

<https://doi.org/10.15407/sofs2020.02.054>

УДК: 001.12

О.С. ПОПОВИЧ, доктор економічних наук, головний науковий співробітник,
ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки
ім. Г.М. Доброва НАН України»,
бульвар Тараса Шевченка, 60, Київ, 01032, Україна,
<https://orcid.org/0000-0001-5906-8358>
e-mail: olexandr.popovych@gmail.com

В.І. КЛІМЕНКОВА, аспірантка,
ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки
ім. Г.М. Доброва НАН України»,
бульвар Тараса Шевченка, 60, Київ, 01032, Україна,
<https://orcid.org/0000-0003-2147-6369>
e-mail: vitaklimenkova@gmail.com

АКАДЕМІЧНИЙ ІНБРИДИНГ — ПРОБЛЕМА, ЩО ТРАДИЦІЙНО ІГНОРУЄТЬСЯ ПРИ ФОРМУВАННІ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В НАУЦІ УКРАЇНИ

В статті підкреслюється, що в зарубіжній науковій періодиці все більше уваги приділяється проблемам академічного інбридингу — формування професорсько-викладацького складу університетів за рахунок власних випускників. На підтвердження цього факту наведено короткий огляд публікацій, в яких аналізується його поширення у різних країнах світу та ведуться дискусії щодо його негативних наслідків і методів боротьби з ними. При всіх суперечностях існуючих оцінок, більшість авторів доходять висновку, що академічний інбридинг є фактором, який сприяє посиленню застійних явищ, гальмує кадрову мобільність, обмін досвідом і науковою інформацією між університетами як всередині країни, так і в світі.

Автори відзначають, що практично всі ці публікації стосуються університетів, але академічний інбридинг набув значного поширення не тільки в університетах, а й у наукових інститутах. І хоча це явище вважається цілком природним при формуванні наукових шкіл, тут воно також є фактором застою і зниження ефективності досліджень. В цьому зв'язку звертається увага на те, що для формування кадрової складової наукового потенціалу все більшої актуальності набувають питання управління її внутрішньою структурою та якістю, які через небувалу гостроту проблем, пов'язаних із вкрай тривожною динамікою кіль-

Цитування: Попович О.С., Кліменкова В.І. Академічний інбридинг — проблема, що традиційно ігнорується при формуванні кадрової політики в науці України. *Наука та наукознавство*. 2020. № 2 (108). С. 54—63. <https://doi.org/10.15407/sofs2020.02.054>

кільких параметрів наукового потенціалу України, відійшли на задній план. Наголошується на необхідності розроблення і систематизації механізмів державного і суспільного впливу на такі процеси. Навіть у нинішніх умовах кризи у вітчизняній науці для стимулювання мобільності кадрів слід було б взяти заходів для забезпечення прозорості та об'єктивності конкурсів на заміщення посад наукових співробітників та викладачів університетів.

Ключові слова: академічний інбридинг, мобільність науковців, вищі навчальні заклади, університет, наукова школа.

Актуальність проблеми. В світовій наукознавчій літературі все більше уваги приділяється академічному інбридингу [1–7]. Таку запозичену з біології¹ назву дали практиці формування кадрового потенціалу університетів на-самперед за рахунок власних випускників — магістратури та аспірантури. Оцінки цього явища різняться за країнами, про що можна судити, наприклад, з результатів міжнародного проєкту, присвяченого вивченню цього питання [4]. Якщо у США ще на початку ХХ століття президент Гарвардського університету Чарльз Еліот писав, що наймати на роботу власних випускників *природно, але нерозумно*, тому що це несе в собі смертельну небезпеку для університету, то в Японії це донедавна вважалося цілком позитивним явищем (слід визнати, що в США й сьогодні деякі університети навіть пишаються тим, що поповнюють свій професорсько-викладацький склад лише своїми випускниками, заявляючи, що інші університети не можуть забезпечити такий рівень професійної підготовки, як це роблять вони).

В Україні, Росії, як і колись в СРСР, на це до недавнього часу взагалі практично ніхто з наукознавців не звертав особливої уваги, хоча це явище досить поширене і його негативні наслідки ми бачимо в багатьох вищих навчальних закладах (ВНЗ) і наукових колективах. Інтерес до цієї проблеми значною мірою стимулювався завдяки виконанню міжнародного проєкту [4], в якому взяли участь представники Аргентини, Іспанії, Китаю, Росії, Південно-Африканської Республіки, Словенії, США, України, Японії.

Мета статті — здійснити з наукознавчих позицій аналіз і узагальнення дискусій та суперечливих оцінок академічного інбридингу, які ведуться у світі, й привернути увагу читачів журналу «Наука та наукознавство» до необхідності досліджень його наслідків для наукових колективів і пошуку механізмів і засобів, якими можна запобігти його негативному впливу на ефективність дослідницького процесу.

Виклад основного матеріалу. Більшість авторів збірника [4] визнають негативний вплив академічного інбридингу як фактора, що може привести до кадрового застою і зумовленої ним замкненості університетських кафедр

¹ В біології так називають схрещування близькоспоріднених організмів, яке за певних умов (тривалість та обмеженість кількості учасників) може привести до виродження, виникнення потворності, зниження продуктивності, життєздатності або загибелі особин.

і дослідницьких груп, що не сприяє так потрібній на нинішньому етапі розвитку світової науки мобільності науковців, обміну передовим досвідом організації навчального процесу та новітніми методами досліджень. В замкнених колективах більше можливостей для групівщини і кругової поруки, яка покриває корупцію і зловживання, для формування наукових кланів, що активно протидіють успіхам конкурентів. Врешті-решт все це веде до зниження ефективності як наукових досліджень, так і підготовки кадрів. І. Сологуб та Т. Купе, автори статті про академічний інбридинг у ВНЗ України, вміщеної у [4], відзначаючи, що основні причини цього явища в нашій країні — це традиції та корупція, вбачають у цьому одну з основних причин того, що українська система вищої освіти потребує фундаментальних реформ. При цьому, наводячи дані про надзвичайно стрімке зростання кількості студентів після 1991 року, автори чомусь ігнорують той факт, що це спонукало ВНЗ терміново нарощувати професорсько-викладацький склад. Для цього форсувалась підготовка кандидатських і докторських дисертацій, і, звісно ж, усі, хто захищав їх, залишалися у рідному університеті. Сьогодні ж кількість студентів падає, і «перевиробництво» університетських докторів і кандидатів наук змушує ВНЗ скорочувати запрошення для читання лекцій вчених із наукових установ. Здебільшого це негативно впливає на рівень підготовки, натомість допомагає зберегти «своїх».

Реальні наслідки академічного інбридингу значно відрізняються залежно від університетів, програм, курсів, дисциплін. Про неоднозначність і реальні можливості істотно послаблювати його негативний вплив або значною мірою запобігати йому свідчить те, що великий рівень інбридингу спостерігається як серед найбільш престижних університетів, так і серед найменш престижних. Цікаво, що якщо в Аргентині, Росії, Іспанії та Україні, на думку опитаних експертів, рівень інбридингу дуже великий і приблизно однаковий як у найбільш престижних університетах, так і у всій вузівській системі, то в Японії, ПАР, Словенії та Китаї він найвищий саме в найбільш престижних університетах.

Причини академічного інбридингу можна розділити на внутрішні (які стосуються самого університету) і зовнішні (які не залежать від університету). Серед основних зовнішніх причин академічного інбридингу автори виділяють такі: рівень розвитку академічної системи, рівень престижу факультету (рівень інбридингу вище на найбільш і найменш престижних факультетах, оскільки факультети з подібними характеристиками, на думку виконавців цього проекту, «відчувають більше свободи» [2, 4]), ізольоване географічне розташування або брак фінансування, закрита система найму, загальне ставлення до інбридингу і мобільності в країні, зручність найму людини, що знаходиться «під рукою» [1, 5]. Тобто на певних етапах розвитку науково-освітньої системи країни інбридинг є фактично єдиним можливим способом нарощування кадрового потенціалу.

Так, крім застійних тенденцій, яким дуже сприяє інбридинг, у нього є й кілька позитивних наслідків. Наприклад, деякі дослідники звертають увагу на те, що інбридинг сприяє цілісності і стабільності університетського колективу [4]. Інші розглядають факт поширеності інбридингу в кращих університетах як знак того, що викладачі, найняті з числа випускників, мають більш високу продуктивність. Або вважають, що якби інбридинг насправді мав згубні наслідки для наукової продуктивності, він би переважав на факультетах з більш низьким престижем, а насправді частіше буває навпаки [2, 4, 6, 7].

Ряд дослідників звертає увагу на те, що при значному рівні інбридингу краще зберігаються давні традиції університету тощо. В цьому зв'язку ректор Томського університету Е.В. Галажинський нагадує, що з біології можна запозичити ще один термін, «чиста лінія», тобто необхідність для остаточного формування і закріплення нового сорту (породи) цілеспрямовано зберігати певні гени, уникаючи безладного схрещування [8]. Тому деякі автори (наприклад, [3]) пропонують боротися не із самим інбридингом, а з його негативними наслідками. Зокрема, підкреслюється, що «мобільні інбриди» — ті, хто пройшов стажування або практику в іншому ВНЗ, відзначаються більшою продуктивністю, ніж «чисті інбриди» — ті, хто не набув зовнішнього досвіду. Отже, «згубні наслідки інбридингу можна зменшити шляхом створення можливостей для мобільності» [3, с. 491]. У різних країнах в різні періоди часу дослідники приходили до різних висновків про вплив інбридингу на публікаційну активність викладачів. Але здебільшого виявлялось, що кількість публікацій у «інбридів» нижча, ніж у викладачів, які є випускниками інших ВНЗ. І чим більше рівнів освіти викладач пройшов у тому ВНЗ, де він працює, тим більш помітні відмінності між ним і «не інбридами».

Збірник [4] містить виконаний О. Гореловою та М. Юдкевич огляд понад трьох десятків робіт, присвячених дослідженню причин і наслідків академічного інбридингу в окремих університетах США, Західної Європи, Латинської Америки і Азії. Цим ще раз підтверджується, що, незважаючи на велике розмаїття висновків і поглядів, у світі все більше поширюється стурбованість проблемою академічного інбридингу і пошуком шляхів зменшення його впливу на мобільність науковців і викладачів вищої школи та на ефективність наукових досліджень.

При всій різноманітності в оцінках наслідків академічного інбридингу, при всіх виправданнях його необхідності на певних етапах становлення науково-технічного потенціалу країни, одностайною є думка, що в нинішньому світі він гальмує мобільність науковців, конче потрібну на сучасному етапі розвитку світової науки. Не можна не звернути увагу й на те, що він сприяє збереженню не тільки позитивних традицій, а й тих, від яких слід було б якнайшвидше позбавитись, породжує застійні явища, а отже потребує уваги і політичних заходів, спрямованих на уникнення його негативних наслідків.

В цілій низці країн світу для цього вже вироблені певні механізми державного впливу. Так, в Німеччині на законодавчому рівні закріплена вимога не підвищувати посадовий рівень тих, хто захистив дисертацію у тій установі, де він зараз працює. В результаті рівень інбридингу в цій країні не перевищує 1 %. В США немає таких жорстких обмежень, але в більшості ВНЗ майже не беруть на роботу власних випускників й за традицією захоплюють мобільність наукових кадрів. В Туреччині ж передбачені більш жорсткі заходи для посилення мобільності — викладач після захисту дисертації автоматично звільняється з посади, яку він займав під час її підготовки. Здійснюються або плануються відповідні реформи в Японії, в Іспанії, Франції та багатьох інших країнах. Щоправда, в більшості випадків основний акцент робиться на посилення прозорості та гласності проведення конкурсів на заміщення посад науковців і викладачів (формально це передбачалось і раніше, але здебільшого перетворювалось на бюрократичну імітацію процедури конкурсу, а результати його вирішувались «посімейному» на основі особистих стосунків та групових інтересів).

Звертає на себе увагу той факт, що практично всі дослідження і публікації з проблеми академічного інбридингу стосуються університетів і вузівської науки. Але цілком очевидно, що вона притаманна і науково-дослідницьким установам, у тому числі академічним. Адже при формуванні наукових колективів такі інститути завжди орієнтувалися передусім на випускників ВНЗ, але аспірантура і докторантура створювались у них як правило для підготовки кадрів вищої кваліфікації для власних потреб. При цьому кар'єра науковця традиційно вважалася не тільки однією з найбільш престижних, а й найбільш стабільних: прийшовши в академічний інститут, людина могла розраховувати, що пропрацює в ньому все своє подальше життя. Це, звичайно, дуже імпонувало самим працівникам, але водночас породжувало в них самозаспокоєність, посилювало самоізоляцію колективів. В такій системі добре зберігаються давні традиції, але, на жаль, не тільки позитивні і достойні збереження. Часто-густо це сприяло утворенню наукових кланів, які ревно стежили за успіхами конкурентів — аж ніяк не з метою чомусь у них повчитися, але перш за все щоб не дати їм домогтися справжнього успіху і обійти «нашу школу» в плані визнання наукових досягнень і заслуг.

Але слід відзначити, що саме інбридинг відіграв певну позитивну роль при формуванні наукових шкіл. Адже цілком природно, коли лідер збирає навколо себе своїх учнів — тих, хто виконав під його керівництвом дисертаційну роботу, — і формує із них дружно працюючий колектив. А створення власної наукової школи зазвичай вважається одним із найвагоміших свідчень успішності науковця, його авторитету і внеску в розвиток науки. Досі точаться дискусії щодо визначення самого поняття *наукова школа*. Вікіпедія визначає її як неформальний творчий колектив дослідників різних поко-

лінь, об'єднаних загальною програмою та стилем дослідницької роботи, які діють під керівництвом визнаного лідера².

Звичайно, ідентифікувати неформальний колектив науковців і визначити, чи дійсно всі його члени працюють за єдиною програмою і стилем — це не проста річ, особливо для людей, далеких від відповідної галузі наукового знання. Тож нерідко просто рахують, скільки дисертацій захищено під керівництвом того чи іншого вченого, скільки — під керівництвом його учнів. Якщо достатньо багато, тоді є наукова школа (на недостатність такого спрощеного підходу звертає увагу Зербіно [9]).

Щоб полегшити своїм і «вищестоящим» бюрократам розрахунки, зняти всілякі сумніви і уникнути суперечок, в Київському університеті ім. Тараса Шевченка навіть затвердили спеціальне положення [10], в якому чітко визначено: докторів наук у науковій школі має бути не менше 5, кандидатів наук — не менше 10. Ще однією умовою, що міститься в положенні, є те, що весь цей «неформальний колектив» повинен працювати в даному університеті (тобто якщо він дійсно неформальний, тоді його в даному університеті не визнають науковою школою!). Зрозуміло, що такий формально-бюрократичний підхід до визначення наукової школи прямо стимулює інбридинг і не сприяє мобільності науковців, посилює певну замкненість наукових колективів, а відтак веде до застою.

Спроби встановити кореляцію між продуктивністю дослідників і рівнем імбридингу дають неоднозначні результати у різних авторів і в різних країнах. Здається, що основна причина цього — неврахування впливу на ці процеси рівня наукової етики і академічної доброчесності, характерних для відповідної країни чи конкретного наукового колективу. При недостатньому їх рівні академічний імбридинг консервує і посилює вищезгадані недоліки, а в колективах, де відповідних норм всі бездоганно дотримуються, його негативний вплив значно послаблюється.

Висновки. В зв'язку з викладеним слід звернути увагу на те, що серед проблем формування наукового потенціалу в Україні все більшої актуальності набувають питання *управління його внутрішньою структурою і якістю*, які останнім часом якось відійшли на задній план — напевно через небувалу гостроту проблем, пов'язаних із вкрай тривожною динамікою його кількісних параметрів. Але до них рано чи пізно доведеться повернутися. А це означає необхідність розроблення і систематизації механізмів державного і суспільного впливу на такі процеси.

В нинішніх умовах в Україні навряд чи можна вдаватися до таких жорстких засобів регулювання руху наукових кадрів, які діють у Німеччині чи в Туреччині. Сьогодні у нас немає іншого виходу — для припинення вими-

² Останнім часом в англійських країнах термін *scientific school* все частіше вживається не в класичному значенні, тобто як об'єднання вчених навколо лідера, а як назва підрозділів університетів, які готують кадри дослідників.

рання науки необхідно робити все, щоб аспіранти лишалися в наукових установах. Але в більш стабільній ситуації, до якої ми рано чи пізно маємо прийти, це означатиме гальмування мобільності дослідників, обмеження взаємодії та взаємозбагачення наукових шкіл, посилення замкненості та самоізоляції, а отже перспективу їх деградації.

Вже зараз слід було б, принаймні, звернути увагу на забезпечення прозорості та об'єктивності конкурсів на заміщення посад наукових співробітників і викладачів університетів. В майбутньому ж — і на стадії нарощування кадрового потенціалу науки, і на стадії його відносно стабілізації — обов'язково постане потреба в механізмах організації «протоку» кадрів через науку [11], які забезпечуватимуть і оптимізацію їх вікової структури, і мобільність всередині країни та за її межами, конче необхідну для підвищення ефективності досліджень у сучасній науці. Це також дозволить повніше використати можливості науково-дослідницьких інститутів для підготовки висококваліфікованих кадрів для промисловості та інших галузей народного господарства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Rocca F.W. In Spain, Inbreeding Threatens Academia. *The Chronicle of Higher Education*. 2007. Vol. 53. No 22.
2. Yim M. Status Competition or Middle-Status Conformity? Predicting the Incidence of Academic Inbreeding among PhD-granting Sociology Departments, 1997–2007: Paper presented at the annual meeting of the American Sociological Association Annual Meeting, Caesars Palace, Las Vegas. Las Vegas, 2011. P. 170–188.
3. Horta H. Deepening our understanding of academic inbreeding effects on research information exchange and scientific output: new insights for academic based research. *Higher Education*. 2013. Vol. 65. No 4. P. 487–510.
4. Академический инбридинг и мобильность в высшем образовании. Глобальные перспективы. Под ред. М. Юдкевич. М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2016. 328 с.
5. McGee R. The Function of Institutional Inbreeding. *American Journal of Sociology*. 1960. Vol. 65. No 5. P. 483–488.
6. Wells R., Hassler N., Sellinger R. Inbreeding in social work education: an empirical examination. *Journal of Social Work Education*. 1979. Vol. 15. No 2. P. 23–29.
7. Андрушак Г., Кузьминов Я., Юдкевич М. Меняющаяся реальность: российское высшее образование и академическая профессия. *Будущее высшего образования и академической профессии: страны БРИК и США*. М.: ВШЭ, 2013. С. 79–122.
8. Галажинский Э. В. И все-таки, инбридинг или «чистая линия»? / Томский университет, слово ректору 19.10.2014 [Электронный ресурс]. URL: http://www.tsu.ru/university/rector_page/i_vseye_taki_inbriding_ili_chistaya liniya (дата обращения: 28.01.2020).
9. Зербіно Д.Д. Наукова школа: лідер і учні. Львів: Євросвіт, 2001. 208 с.
10. Положення про наукові школи Київського національного університету імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс]. URL: http://science.univ.kiev.ua/research/scientific_school/polozhennya-pro-naukovi-shkoly-kyyivs%60kogo-natsional%60nogo-universytetu-imeni-tarasa-shevchenka/ (дата обращения: 15.01.2020).
11. Попович А.С., Кострица Е.П. «Проток» кадров через научную систему как фактор ускорения инновационного развития экономики // XXIII Международная научно-

практическая конференция «Проблемы и перспективы инновационного развития экономики в контексте интеграции Украины в европейское научно-инновационное пространство». К.: «Феникс», 2018. С. 318–324.

Одержано 15.02.2020

REFERENCES

1. Rocca, F.W. (2007). In Spain, Inbreeding Threatens Academia. *The Chronicle of Higher Education*, vol. 53, issue 22.
2. Yim, M. (2011). Status Competition or Middle-Status Conformity? Predicting the Incidence of Academic Inbreeding among PhD-granting Sociology Departments, 1997–2007: Paper presented at the annual meeting of the American Sociological Association Annual Meeting, Caesars Palace, Las Vegas, pp. 170–188.
3. Horta, H. (2013). Deepening our understanding of academic inbreeding effects on research information exchange and scientific output: new insights for academic based research. *Higher Education*, vol. 65, issue 4, 487–510.
4. Yudkevich, M. (Ed.) (2016). *Academic inbreeding and mobility in the higher education*. Moscow: Publishing house of Higher School of Economics, 328 [in Russian].
5. McGee, R. (1960). The Function of Institutional Inbreeding. *American Journal of Sociology*, vol. 65, issue 5, 483–488.
6. Wells, R., Hassler, N., Sellinger, R. (1979). Inbreeding in socialwork education: an empirical examination. *Journal of Social Work Education*, vol. 15, issue 2, 23–29.
7. Androushchak, G., Kuzmminov, Ya., Yudkevich, M. (2013). The changing reality: the Russian higher education and the academic profession. *The global future of higher education and the academic profession: The BRICs and the United States*. (pp. 79–122). Moscow: Higher School of Economics [in Russian].
8. Galazhynskiy, E.V. After all, inbreeding or “pure line”? Retrieved from http://www.tsu.ru/university/rector_page/i_vsye_taki_inbriding_ili_chistaya liniya (last accessed: 28.01.2020) [in Russian].
9. Zerbino, D.D. (2001). *The academic school: the leader and the disciples*. Lviv: Eurosvit, 208 [in Ukrainian].
10. The regulations on academic schools of Kyiv National Taras Shevchenko University. Retrieved from http://science.univ.kiev.ua/research/scientific_school/polozhennya-pro-naukovi-shkoly-kyivivs%60kogo-natsional%60nogo-universitytetu-imeni-tarasa-shevchenka/ (last accessed: 15.01.2020) [in Ukrainian].
11. Popovich, A.S., Kostritsa, E.P. (2018). “Flow” of staff through the science system: a factor accelerating the innovation-driven development of the economy. Proceedings from: *the 23th International Scientific and Practical Conference “Problems and prospects of the innovation-driven development of the economy in the context of Ukraine’s integration in the European Research and Innovation Area”*. (pp. 318–324). Kiev: “Phoenix” [in Russian].

Received 15.02.2020

О.С. Попович, доктор экономических наук, главный научный сотрудник,
ГУ «Институт исследований научно-технического потенциала и истории науки
им. Г.М. Доброва НАН Украины»,
бульвар Тараса Шевченко, 60, Киев, 01032, Украина,
<https://orcid.org/0000-0001-5906-8358>
e-mail: olexandr.popovych@gmail.com

В.І. Кліменкова, аспирантка,
ГУ «Институт исследований научно-технического потенциала и истории науки
им. Г.М. Доброва НАН Украины»,
бульвар Тараса Шевченко, 60, Киев, 01032, Украина,
<https://orcid.org/0000-0003-2147-6369>
e-mail: vitaklimenkova@gmail.com

АКАДЕМИЧЕСКИЙ ИНБРИДИНГ — ПРОБЛЕМА, ТРАДИЦИОННО ИГНОРИРУЕМАЯ ПРИ ФОРМИРОВАНИИ КАДРОВОЙ ПОЛИТИКИ В НАУКЕ УКРАИНЫ

В статье подчеркивается, что в зарубежной научной периодике все больше внимания уделяется проблемам академического инбридинга — формирования профессорско-преподавательского состава университетов за счет собственных выпускников. В подтверждение этого факта приведен краткий обзор публикаций, в которых анализируется его распространение в разных странах мира и ведутся дискуссии о его негативных последствиях и методах борьбы с ними. При всех противоречиях существующих оценок большинство авторов приходит к выводу, что академический инбридинг является фактором, способствующим усилению застойных явлений, тормозит кадровую мобильность, обмен опытом и научной информацией между университетами как внутри страны, так и в мире.

Авторы отмечают, что практически все эти публикации касаются университетов, однако академический инбридинг получил значительное распространение не только в университетах, но и в научных институтах. И хотя это явление считается вполне естественным при формировании научных школ, здесь оно также является фактором застоя и ведет к снижению эффективности исследований. В этой связи обращено внимание на то, что для формирования кадровой составляющей научного потенциала все большую актуальность приобретают вопросы управления ее внутренней структурой и качеством, которые из-за небывалой остроты проблем, связанных с крайне тревожной динамикой количественных параметров научного потенциала Украины, отошли на задний план. Подчеркивается необходимость разработки и систематизации механизмов государственного и общественного воздействия на такие процессы. Даже в нынешних условиях кризиса в отечественной науке для стимулирования мобильности кадров следовало бы принять меры для обеспечения прозрачности и объективности конкурсов на замещение должностей научных сотрудников и преподавателей университетов.

Ключевые слова: *академический инбридинг, мобильность научных кадров, высшие учебные заведения, университет, научная школа.*

O.S. Popovych, DSc (Economics), chief researcher,
Dobrov Institute for Scientific and Technological Potential
and Science History Studies of the NAS of Ukraine,
60, Taras Shevchenko boulevard, Kyiv, 01032, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0001-5906-8358>

e-mail: olexandr.popovych@gmail.com

V.I. Klimenkova, post-graduate student,
Dobrov Institute for Scientific and Technological Potential
and Science History Studies of the NAS of Ukraine,
60, Taras Shevchenko boulevard, Kyiv, 01032, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0003-2147-6369>
e-mail: vitaklimenkova@gmail.com

THE ACADEMIC INBREEDING: A PROBLEM TRADITIONALLY IGNORED IN SETTING UP THE PERSONNEL POLICY IN THE UKRAINIAN RESEARCH SYSTEM

The article draws attention to the fact that in foreign scientific periodicals pay increasingly more attention to the problems of academic inbreeding, i. e. staffing of university cathedras by recruiting their own graduates. In support of this fact, a brief review of publications showing the scales of these practice in various countries or discussing its negative implications and methods to counteract them is given. Despite the contradictions of the existing assessments, most part of the authors conclude that the spread of academic inbreeding is a factor strengthening stagnation, inhibiting staff mobility, hampering exchange of experiences and scientific information between universities, both domestically and globally.

It is stressed that almost all these publications are related to universities, while the phenomenon of academic inbreeding has become widespread not only in universities, but also in research institutes. Although considered quite natural when establishing academic schools, here it is, too, a factor of stagnation and decrease in the effectiveness of research. In this regard, attention is drawn to the fact that issues of management of the staff structure and quality, becoming even more important for the appropriate staffing of the R&D system, tend to be overlooked due to the unprecedented severity of the problems associated with the alarming dynamics of the quantitative parameters of the Ukrainian R&D system. The necessity of developing and systematizing the mechanisms of government and public influence on such processes is emphasized. Even in the current crisis situation in the domestic R&D, it would be necessary to take measures to promote the mobility of personnel, to ensure transparency and objectivity of competitions for filling the positions of researchers and university professors.

Keywords: *academic inbreeding, mobility of research personnel, higher education establishments, university, scientific school.*